

Rasisma, lögreglu- harðskapur og høgrarák

Í skrivandi løtu er ein av størstu milliðna-
býnum í USA, Los Angeles, á gosi.
Svørtu íbúgvarnir í býnum eru púra frá
sær sjálvum av einum frikrenningardómi
í einum rætti í býnum. Teir hvítu nev-
ningarnir frikendu fyra lögreglumenn,
sum vóru skuldsettir fyrri at hava fram-
t harðskapur móti einum svartum bilførara.
Orsøkin til at málið hevur fingið so
nógva umrøðu og nú hevur elvt til
valdsgerðir í fleiri amerikonskum bý-
um, er hon, at umrøddi lögregluharð-
skapur av tilvild varð upptikin á video
og síðani brúktur sum próvtílfar í rætt-
inum. Men hetta hjálpt einki. Hvítu
nevningarnir frikendu lögreglumennin-
ar. Og tað er hetta, sum nú hevur fingið
bikarið at flóta yvir. Higartil eru meira
enn 24 fólk dripin og meira enn 700
særd undir ófriðinum. Fleiri býir eru
settir í undantaksstøðu og leiðandi
politikarar krevja, at málið kemur fyrri
aftur ein hægri dómstól, soleiðis at lög-
reglumennir fáa ein rættvisari dóm.

UM somu tíð frætta vit úr Suðrafrika,
at ein hvítur lögregluovasti er dæmdur
til deyða fyrri uttan nakra grund kald-
blóðugt at hava myrt 11 svart ANC-
fólk. Fleiri lögreglumenn finga eisini
særa harða fongsulsrevsing fyrri somu
móðini.

Í fjölmiðlunum í Europa hoyra vit eisini
dag um dag um atsóknir móti innflytar-
um og littum. Rasisma og lögregluharð-

skapur tykist tí at vera vorðin ein partur
av gerandisdegnum í mongum av teim-
um lendum, sum í dag rópa seg mentað
og demokratisk vælferðarsamfeløg og
marknaðarføra seg sum fyrimyndin hjá
øðrum.

SJÁLVAÐI ber ikki fult og heilt til at
samanbera og tengja hendingarnar í
USA, Suðrafrika og Europa saman.
Men hóast tær byggja á ymsar orðskír
og ymsk umhvørvi, so líkjast tær á
tann hátt, at talan í veruleikanum er um
eina vaksandi rasismu í sokallaðu
demokratisku vælferðarsamfeløgnum —
ofta nær knýtt at politiharðskapi —
sum er sprottin úr tí óhugnaliga og við-
gongda høgraráki, ið hevur vunnio so
langt fram seinastu árin. Eitt rák, sum í
mongum færum minnr um høgrarákini,
tá nazisman og fascisman vóru í hædd-
ini í Europa.

TAKA vit støðuna í USA, so er greitt, at
stóra fátækrademið, tærvandi sosial
lógáva og undirmering av støðuni hjá
svørtum og teimum minni mentu, er at
samanbera við eina »tíkkandi« bumbu.
Tað hevur leingi prutlað undir lokinum
og nú fleyt bikarið so yvir. Sjálvaði er
eisini talan um rasismu í orðsins sanna
týðningi, tá hvítir lögreglumenn berj-
ja ein svartan av, og hvítir nevningar
har eftir frídøma somu lögreglumenn. Men
tað, sum í veruleikanum býr undir øllum
hesum, er júst høgrarákið í USA, sum
tók dyk á seg, tá Ronald Reagan gjør-
dist forseti, og sum hevur hildið fram
undir Bush. Minni pengar til undirvis-
ing, minni til sosialar veitingar osfr.
hevur merkt henda politikkin, og nú

byrjar tað konservativa USA at merkja
avleiðingarnar.

OG taka vit rættarskipanina, sum málið
eisini snýr seg um, so hava vit sæð nett-
up undir Reagan og Bush, at valdir eru
nýggir hægstarættardómarar, sum
hava eina sera viðgongda hægstarætti
samfelaðsáskoðan. Hetta er kanska
størsta mistakið, teir báðir hava gjørt
og tað fara vit helst at hoyra meira til í
framtíðini, tá ómenniskjansligir og
órættvisir dómar fara at verða feldir í
Hægstarætti. Ungdómar og evnaveik
kunnu nú takast av døgum, nakað, sum
var óhugsandi áður. Og soleiðis kundi
verðið hildið fram. Óhugnaliga hæg-
rákið — tann beinharda, profittung-
andi, ómenniskjansliga og ótíðarhósk-
andi konservatismen — hevur lemjandi
ávirkan á amerikanska samfelagið —
ger tað meira og meira sjúkt og mægu-
liga fær tað at syndrast.

OG tað er fyrri so vítt sama viðgongda
konservatismen, sum nú í so mong ár
hevur verið røtin til alt ónt og ilt í Suð-
afrika. Fjaldir aftan fyrri lygnina og
ræðumyndina um eina vandamikla
kommunistiska yvirtøku av Suðrafrika
gjøgnum svarta felagsskapin ANC hava
hvítir lögreglumenn í nógv ár — saman
við portum av tí hægstarætti svørtu In-
catharersluni — dripið og kúgað svart-
ar, sum hava stuðlað einasta frælsis-
felagsskap í landinum, ANC.

DEYÐADÓMURIN í vikuni, sum ein av
hesum hvítu lögreglumennum fekk, er
bert toppurin av ísfallinum. Í seinastuni
er komið alt meira fram um, hvussu
hvíta lög- ella trygdarreglan miðvist

hevur roynt at seta ilt millum svørtu
rørslurnar og sum í hesum sambandi
hava dripið í túsundatali av ósekum
fólkum hjá hvørjum øðrum. Her hava
vit havt eitt viðgongt fyrri ikki at siga
fanatiskt høgrastýri, sum hevur gingið
hond í hond við eina harðrenda lög-
reglu við tí fyrri eyga at skapa ræðslu og
hatum millum tey svørtu — alt fyrri
at varðveita rasistisku apartheidskipan-
ina.

OG venda vit so eygunum heim eftir aft-
ur, so siggja vit somu gongd í Europa,
har júst viðgongda høgrarákið hevur
rasismu og harðskap í sínum skjaldra-
merki. Hetta er tað vit øll, sum kenna
okkum sum part av demokratiska rætt-
arsamfelagnum, eiga at berjast imóti.

EISINI í Føroyum kenna vit til høgrarák,
og Gud náði okkum, fer tað at fáa størri
táfest. Her eiga vit nevnliga eisini
fólk, ja, enn tá tingmann og fólkatings-
mann, sum hevur bygt alla sína polit-
isku karriera júst upp omanfyrri
nevndu sjúka og ómenniskjansliga
høgrarák, og tað, sum hetta stendur
fyrri. Latið okkum venda slíkum bakíð
og heldur royna at skilja støðuna hjá
teimum svørtu í Suðrafrika og latið
okkum eisini fylgja væl við, hvat tað er,
ið veruliga er hent undir høgrarákinum
hjá Reagan og Bush, og sum vit nú í
næstum fara at siggja álvarsliðar avleið-
ingar av, ja, kanska so mikið álvarsliðar,
at tann dagur er ikki langt burturi, tá
amerikanska samveldið eins og tað
sovjettska fer upp í límingini. Og tí
kunnu amerikanarar fyrst og fremst
»takka« tí óhugnaliga og órættvissa við-
gongda høgrapolitikkinum fyrri.

Framhald av síðu 1
ikki yvir, at hann heldur
politikararnar hava litið
skil fyrri, hvat krevst til
fyrri at reka skúla.

— Skúlin var í síni tíð
bygdur til 280 næmingar
og 20 lærarar. Nú hava vit
oman fyrri 500 næmingar
og meira enn hálvthund-
að lærarar.

Tá studentaskúlin í
Eysturoy varð settur á
stovn í 1982 stóð í áliti-
inum, sum varð gjørt í tí
sambandinum, at mið-
hæddin á kostdeildini í
Hoydølum skuldi fyrilí-
nýtast til skúlastovur.

Undirstrikað varð, at
talan var um eina fyrilí-
loysn, meðan farið varð
undir at fyrirreika eina
endaliga loysn. Vit hava
aftur og aftur gjørt vart
við trupulleikarnar, men
einki er komið av skaf-
t viðvíkjandi iløgunum, og
nú skerja teir nógv í
rakstrinum í mun til næm-
ingatalið.

Gongur ofta striltið

At Snorri Fjallsbak segði
upp 1. mai skal siggjast í
ljósinum av, at hann hevur
trigggjar mánaðar upp-
sagnartíð, og at tað fyrri
skúlan er best at nýggi
rektorin tekur við, tá farið
verður undir nýggja

skúlaárið.

Landsskúlafrýsitingin
skal sum skjótast lýsa eftir
nýggjum rektara. Landsskúlaráðið innstillar,
og landsstýrið setir.
Vanligt er at nýggjur
rektorin verður settur í
starv við skúlaársbyrjan,
men hesar báðar seinastu
ferðirnar, rektari er settur
á studentaskúlinum, hevur
burðurin verið strævin:
Í 1982 var Sámal í Skorini
ikkj settur fyrr enn miðjan
august, og í 1989 var kom-
ið út til 16. aug., áðrenn
landsstýrið setti Snorra
Fjallsbak í starvið.

-nes

Framhald av síðu 1
stóð.

Viðari sigur hann, at
flutningurin av bilum og
ferðafólki er nógv mink-
aður seinastu árin, tó er
hetta ikki galdandi fyrri
farleiðina um Leirvíks-
fjørð.

Í januar 1990 vóru
21517 ferðandi, januar
1991 21.101, meðan talið á
ferðandi í januar 1992 var
heilt uppi á 22.310, ein
vokstur uppá 5-6%.

Taka vit hinvegin far-
leiðina um Vestmanna-
sund, har Ternan í mæ-
ritandi skuldi siglt sum
hjálparskip hjá Sam í hes-

um døgum, so vóru 15843
ferðandi í januar 1991.
Fyrri januar 1992 vóru tey
ferðandi 17951, ein vokst-
ur uppá 2108, ella tvífalt
so størur vokstur sum rut-
an um Leirvíksfjørð.

Tá ið vit so hava í
huga, at Sam tekur 16 per-
sónbilar, meðan Ternan
tekur 34 bilar, so sigur
hetta ikki sl litið, men
eingin ivi er um, at rutan,
sum hon er í lotuni, so lið-
andi kemur at minka, væl
at merkja um henda far-
leiðin ikki fær tað sam-
band, sum arbeitt hevur
verið fram ímóti.

Tá so Strandferðsluleið-
arin í Klaksvík líkasam
gevur okkum eina fatan
av, at voksturinn í ferðsluni
stavar frá broyttum
ferðslumynstri við meiri
trailara- og lastbila-
ferðslu, so kann eg í tí
sambandinum upplýsa, at
hagtolini hjá Strandferðslu-
uni siga, at í 1991 sá talið
á lastbilum, bussum og ar-
beiddstólum soleiðis út:
Oyrargjöv-Vestmanna
13.576 akfør
Leirvík-Klaksvík
11.123 akfør
Tórshavn-Skálafjørður
4.294 akfør

Hetta eru so sanniliga
tøl, ið tala, og sum svart
upp á hvitt siga okkum, at

niðurpinda rutan um
Vestmannaund flutti
fleiri lastbilar og arbeidd-
stól enn farleiðin um Leir-
víksfjørð, og ikki minni
áhugavert, meira enn
trigggjar ferðir so nógv
sum Dúgván.

Henda ruðuleika, sum
fjölmiðlarnir siga norð-
ingar ikki kunnu liva við í
teir 14 dagarnar, Ternan
er á sleipistøð, henda
ruðuleika hava vágafólk
eins og vinnulivið í Vág-
um liva við í 20 ár.

Frá 7. juni til 27. juni
1991 rekti Ternan rutuna
um Vestmannaund og
sjálvt um Ternan ikki er
tann best hóskandi ferja
til hesa rutu, so má á-
sannast, at hesar trigggjar
vikurnar veruliga vistu,
hvat tað hevur at siga, tá
fólk eru greið yvir, at tey
kunnu koma um Vest-
mannaund uttan at biða í
timavisi.

Hesar 20 dagarnar vóru
32197 ferðandi, ella eitt
meðaltal uppá 1600 um
dagin. Persónbilatalið var
hetta tíðarskeiðið 6.504,
ella í meðal 325 bilar um
dagin. Harafurat vóru
634 lastbilar og arbeiddstól
flutt.

Sjálvsagt skulu norðoy-
ingar hava so gott sam-
band sum yvirhøvur gjør-
ligt.

Líka sjálvsagt er tað, at
hetta ikki skal ganga út
yvir eina rutu, sum
frammanundan er niður-
pind eins og hetta økið
bert hevur samband sjó-
vegis.

Tað mest natúrliga í
hesum færinum var at tað

økið, sum bæði hevur far-
leið eftir landi og sjóvegis,
var meira at sær komið í
hesum máli.

Frank Davidsen

Framsýning av forritum til EDV fyrri blind og sjónveik á Føroya Blindastovni

Framsýning av forritum í syntetiskari
talu og stórering av teksti verður á Fø-
roya Blindastovni í døgnum 4. og 5.
mai 1992.

Høvi verður hjá blindum og sjónveikum
at koma og siggja og royna forritini/
tólni mánadagin 4. mai 1992 kl. 17-19.

Fólk, sum dagliga arbeida við EDV, leið-
beinarar fyrri brekað og annars øll áhug-
að fáa høvi at kunna sær størri vitan og
somuleiðis royna forritini týsdagin 5.
mai 1992 millum kl. 15-17.

Blindastovnurin